

1. Lytteprøve

Spørsmål. Svar med hele setninger. Skriv svarene på dette arket.

1. Hvilke to betydninger har ordet *sápmi*?
"Sápmi" kan forklares som det geografiske territoriet hvor samene tradisjonelt har bodd og som den etniske folkegruppe av samene.
2. Hva er Nordkalotten?
Nordkalotten inneholder geografiske områder hvor samene bodde - Norge, Sverige, Finland og Kalahalya (i Russland).
3. Hvilke faktorer kan en same basere sin identitet på?
En same kan basere sin identitet på genetisk avstandighet, morsmål, personlige ønsker, eller kombinasjoner av disse.
4. Hvordan fungerte siida-systemet som grunnlag for å organisere det tradisjonelle samiske samfunnet?
I det siida-systemet var de siidagrupper som bodde sammen og flyttet sammen for å utnytte naturressesene på nye plass.
5. Hva var årsaken til at samene aldri greide å mobilisere noen særlig motstand mot koloniseringen av territoriene deres?
Årsaken til at samene aldri greide å mobilisere motstand mot koloniseringen var at de var for få og hadde ikke erfaring i kamp/krig.
6. Nevn to eksempler på hvordan forrnorskingspolitikken overfor samene ble praktisert.
Under forrnorskingspolitikken ikke kunne samene studere samisk språk på skolen og jord seigle bare til høstee som snøkket, leir og strev norsk.
7. Hva står det i paragraf 110a i Grunnloven?
I Grunnloven i paragraf 110a står at samene har rett til å utvile egne språk, kultur og samfunnsliv.
8. Hvilken oppgave har Nordisk sameråd?
Nordisk sameråd ^{sk}populæriserer samisk litteratur, kulturinstitusjoner, musikk, teater og billedkunst.
9. Hvilken funksjon hadde *noaiden* i det gamle samiske samfunnet?
"Noaiden" var språk mellom guder og mennesker i det gamle samiske samfunnet.

10. Hvem var Lars Levi Læstadius?

Lars Levi Læstadius var den religiøse leder^{i 1840} som hadde ganske konservativt syn. Han startet bevegelsen som het "Læstadianismen".

II: Tekst med oppgaver

Tiåret som teller

(*Aftenposten*, 15.9.2013)

Populærkulturen vil ha oss til å dyrke ungdomstiden til vi er langt oppi trettiårene. Det kan være en tabbe.

- Ah, tjuårene.

Bi-studenten Junaid Khan (26) smaker fornøyd på ordet.

- Jeg kaller det "det gyline tiår". Man tror man kan få til hva som helst, alle drømmer skal gå i oppfyllelse.

Avgjørende

Tjuårene er den perioden i livet som har størst innflytelse på voksenlivet. Vi tar mer enn 80 prosent av våre mest betydningsfulle beslutninger før vi fyller 35, ifølge den amerikanske psykologen, professoren og forfatteren Meg Jay.

I sin bok *The defining decade: Why your twenties matter* uttrykker hun bekymring over at dagens unge roter bort tjuårene i den tro at de har all verdens tid til å finne ut hvem de er, hva de vil med livet sitt og hvordan de skal utnytte de viktige tjuårene.

Finne seg selv

Ord som *kidults* og *twixters* oppsto i USA på midten av 2000-tallet for å beskrive en ny og raskt voksende gruppe av unge mennesker i tju- og trettiårene. Mange av dem aner ikke hva de skal gjøre, hvor de skal bo og hvem de skal leve sammen med. De lurar på om de skal bli fotografer, advokater eller partyarrangører.

- Denne usikkerheten gjør dem bekymret. De blir forsørget av foreldrene, er uten forpliktelser, gjerne universitetsutdannet, men har i beste fall en lavtlønnet jobb, sier Jay.

- I dag handler "ung voksen"-perioden om sosiale forandringer: Flytte hjemmefra, etablere seg i egen bolig, fullføre utdanning, etablere seg på arbeidsmarkedet og utforske kjærlighetslivet. Økt individualisering gir økte valgmuligheter, men også økt ansvar for eget livsløp, sier NOVA-forskeren Christer Hyggen.

- Jeg mener det er viktig at vi ikke bare fordømmer dem som "umodne voksne", men anerkjenner at de er i en fase som er viktig, sier Hyggen.

Også psykolog Meg Jay mener medier og popkultur må slutte å bruke uttrykk som kidults og twixters fordi det bidrar til banalisering. Hvis man ikke får gjort nok i tjueårene, blir det desto mer som må realiseres i trettiårene.

Store forventninger

- Det er ikke de unges skyld at de i dag har for store forventninger til hva livet skal by på, hevder trendforskere og sosialantropolog Gunn Helen Øye.
- Alle generasjoner har et handlingsmønster som speiler samfunnet de lever i. Denne generasjonen er blitt sånn på grunn av noe.

Hun kaller dem «fordi-generasjonen»: De unge som kun gjør det som kan skrives på CV-en. De er vokst opp med støttende foreldre og er blitt sosialisert inn i samfunnsgrupper som dyrker dyktighet. Det blir dermed tydelige ytterpunkter, med de flinke som lykkes i alt på ene siden, og de som faller helt utenfor på den andre.

For sin egen skyld

Junaid Khan (26) sluttet på studiene på BI i Nydalen for noen år siden, men er tilbake på skolebenken etter å ha tenkt seg grundig om.

- Jeg testet arbeidslivet i noen år, men til slutt innså jeg det selv: Utdanning er viktig. Og når du selv innser det, at du gjør det for din egen og ikke for noen andres skyld, da er du blitt voksen, sier Khan.

- Jeg tror vi sier at du kan kalle meg en ung mann, ikke voksen.

A. Spørsmål til teksten «Tiåret som teller».

1. Hvorfor er forfatteren Meg Jay bekymret for dagens unge?

Forfatteren Meg Jay er bekymret for at dagens unge reter høyt tjueårene fordi de tror at de har mer tid enn de egentlig har.

2. Hva er det som karakteriserer gruppen kidults/twixters?

Gruppen "kidults/twixter" består av unge mennesker som vokser raskt.

3. Hva mener Gunn Helen Øye når hun kaller unge i dag "fordi-generasjonen"?

Gunn Helen Øye mener at "fordi-generasjonen" gjør bare det som ser godt på CV-en og de har støttende foreldre.

4. Hvorfor bestemte Junaid Khan seg for å gå tilbake til studiene?

Man prøvde å jobbe i noen år, men etterpå bestemte

han at utdanning er viktigste.

B. Fullfør setningene (så de gir samme mening som i teksten).

1. "Det gynne tiår" kommer fremmer jeg det.

2. Den perioden i livet som innflytelse voksenlivet mest er
flytårene.

3. På midten av 2000-tallet ^{1990- og 2000-tallet} tidlig "gyltårer" oppstod for å beskrive
unge mennesker som vokste raskt

4. Økte valgmuligheter er ført av økt individualisering, som også gir mer
ansvar for eget livsløp. Forsterker NDVA = forsterker Christer Heggens

5. Hvis man får gjort nok i tjueårene, blir ferie som må realiseres
i trethårene.

C. Alternative uttrykksformer

1. A. De blir forsørget av foreldrene sine.

B. Det er foreldrene som gir penger til dem å leve.

2. A. Noen samfunnsgrupper dyrker dyktighet.

B. I noen samfunnsgrupper _____

3. A. Denne usikkerheten gjør dem bekymret.

B. De blir bekymret fordi de møter ~~høye~~ usikkerheten.

4. A. «Det er ikke de unges skyld at de har for store forventninger,» hevder Gunn
Helen Øye.

B. Gunn Helen Øye hevder at de unge ønsker ^{for} mye fra livet men
det er ikke deres feil.

5. A. Junaid Khan er tilbake på skolebenken.

B. Junaid Khan har gått tilbake i stolen.

D. Verb.
Sett inn riktig form av verbet.

- å finne Noen dager etter at Whitney Houston var fanst død,
- å spille spilte har en av sangene hennes spilt på
- å spille flere radiostasjoner. Den sangen man spilte på den tiden, var "The greatest love of all". Innholdet i teksten er enkelt:
- å oppleve Den største kjærligheten du vil kunne oppleve, er kjærligheten til deg selv. Forfatteren Jean M. Twenge utga i april 2006 boka *Generation Me*, og filosofien hennes født samme navn som boka i løpet av årene som har gått.
- å handle Jean M. Twenge lot boka å handle om de som fødde på 70-, 80- og 90-tallet. Boka dreide seg om mennesker som aldri tidligere hadde opplevd en krig, og boka forteller at de var unike, at alt de gjorde var viktig og riktig. For noen måneder siden var det mulig å lese en rørende artikkel i en avis der en ung journalist fortalte historien om sin døde mor. Frå å være morsom og levende
- å forvandle seg forvandlet moren seg
- å forsvinne til å bli en dypt deprimert kvinne, og til slutt forsvann hun inn i elsk-deg-selv-bøkene. Hun er en av mange. Vi
- å realisere seg realiserer seg selv nå for tiden, vi
- å forvente forventer hele tiden å få en jobb som
- å betale skal betale godt betale, slik at det er

å kjøpe mulig for oss å kjøpe et stort hus i Ullevål Hageby.
 å by Men hva er lykke, og hva skal livet by på til
 å bli syvende og sist? Møtet med virkeligheten ble
 å være brutalt for *Generation Me*, for kanskje vi ikke var så
 å mene unike likevel? Hva ville Whitney Houston mene
 å leve om alt dette, hvis hun hadde levt.

E. Setningsbinding

Knytt sammen de to setningene ved hjelp av ordene som står i parentes. Du kan bytte om på rekkefølgen av setningene, men det logiske innholdet må være det samme.

Mange av dagens tjuvåringar kan bli skuffet når de kommer i trettiårene.

De unge har ofte store forventninger til hvordan livet skal bli.

(fordi) Mange av dagens tjuvåringar kan bli skuffet når de kommer i trettiårene fordi ~~de unge har ofte~~ store forventninger til hvordan livet skal bli.
 (så) De unge har ofte store forventninger til hvordan livet skal bli så mange av dagens tjuvåringar kan bli skuffet når de kommer i trettiårene.
 (derfor) De unge har ofte store forventninger til hvordan livet skal bli derfor kan mange av dagens tjuvåringar bli skuffet når de kommer i trettiårene.
 (for) Mange av dagens tjuvåringar kan bli skuffet når de kommer i trettiårene for de unge ofte har store forventninger til hvordan livet skal bli.
 (av den grunn) De unge har ofte store forventninger til hvordan livet skal bli av den grunn mange av dagens tjuvåringar kan bli skuffet når de kommer i trettiårene.

F. Sett inn adjektivet og substantivet i riktig form i setningene.

viktig – periode

Til slutt leste vi om noen viktige perioden i verdenshistorien.Tjue- og trettiårene er en av viktigste perioder i livet.Hvilken perioden synes du er viktigere enn barndommen?Jeg mener at ungdomstiden er den aller viktigste perioden i livet.Hva skal du gjøre i denne viktige perioder?**G. Lukeøvelse**

Fyll inn de åpne lukene med ett ord i hver.

Ventelister for kortreist, økologisk mat

Aftenposten, 14. juli 2014

Det er flere ventelister for å abonnere på kortreist mat i Oslo.

Oslo Kooperativ har 777 medlemmer som kan bestille ferdige grønnsaksposer og flere

enn 1000 Oslo-borgere står på venteliste for å bli medlem.

– Vi merker at dette er noe folk vil ha, sier Mads Pålsrud, styremedlem.

- Går rett inn i «tidsånden»For oppstarten i fjor vår er ventelistene bare blitt lengre og lengre.

– Moteriktig, sunt, bærekraftig, etisk riktig - kortreist mat er et positivt ladet tema på mange måter. Det går rett inn i «tidsånden». Jeg tror vi kommer til å se mer og mer av denne typen tilbud av kortreist mat, sier Annechen Bugge, som forsker på nordmenns spisevaner på SIFO. Hun spiser at man ser en økende interesse i samfunnet for alle aktiviteter som er knyttet til mat, og særlig knyttet til det lokale og kortreiste.

- Vil ha mat med historie

Det vi ser, er en økende opptathet av sunnhet og helse. Stadig flere ønsker et råvarebasert kosthold, og forbrukerne legger merke på å lage mat fra bunnen av. Folk ønsker mat med en historie. Mange vil gjerne kunne produsere maten i høy grad selv. Man vil tilbake til noe friskt og naturlig, og vi ser at mange forbrukere ønsker å kjøpe norsk og kortreist.

- En selvfølge

Hanna Halpren, daglig leder på Restaurantakademien i Stockholm, sier at trenden er global. Hun tror at økologisk og kortreist mat etter hvert vil bli en selvfølge.

- Det vi ser, er at vi mennesker ikke kjenner selv helt trygge. Vi vil tilbake til den gamle, gode verden, men på en moderne måte. Neste uke vil Kooperativet ta opp 500 nye medlemmer. Meng^{person} halveres ventelisten. Mange har ventet i nesten ett år, sier Helene Austevoll, styremedlem i Oslo Kooperativ. Man får et helt annet forhold til å spise maten når man vet hvor den kommer fra.

Trenger mer plass

Det finnes flere store abonnementsordninger for frukt og grønt i Oslo. Kooperativet skiller seg ut ved at de er drevet på dugnad. Her må medlemmene fg bidra, enten ved å pakke poser eller med å drifte organisasjonen. De kaller seg et «arbeidsfelleskap». Nå ønsker de å starte lokale kooperativer hvor omkring i Oslo, og er allerede på utkikk hvor nye lokaler på Tøyen. Flere andre byer er interessert i å følge etter.

- Det har virkelig tatt seg opp de siste årene. Det er en direkte link til bonden og forbrukeren som jeg tror mange setter seg på, sier Pålstrud.

Do not write
in this space

Oppførsel er ikke alltid beste. Noen gang gjør vi feiler. Det som vi ønsker er ikke alltid det som vi trenger. Mange av oss blander disse to.

Det gode liv og lykten for meg er ~~mang~~ frihet å gjøre det som jeg vil og å være produktiv samtidig. Jeg ønsker ro og ensomhet når jeg trenger det. ~~for eksempel, Men min vennine~~ - Buntas-poster å ha sin mann, tre barn og fulltidsjobb. Hun ~~er~~ ^{har} lyst til å gå på klubb om kvelden og ha masse penger som hun aldri skal spende.

J mange tilfeller vi trenger å ofre noe for å oppnå lykten. Det er svært vanskelig å velge hva er det som vi må spare og hva er det som vi må ofre. ^{Vi må finne ut} Det er viktig å vite hva er det som er mest nødvendig og viktigste og etterpå spare det for seg selv. Mange mennesker tror at når de ~~er~~ ^{er} nær når ikke det som de vil, kan de stoppe og gråte om det. J forskjell med disse, de ande vet at alle gode ting er tre og prøver og prøver igjen. ^{Vi må være kloke} Når det gjelder situasjon også. Vi kan ikke lykkes hvis vi gjør noen på samme måte igjen og igjen. Det er dumt. Noen gang vi må forandre strategi. ~~og prøve en gang til.~~ Jeg mener at lykke kan oppnås på forskjellige måter, men noe prinsipper er samme for alle.

3. Den evige jakten på lykten

Mennesker alltid ønsket å forbedre seg selv og livsnivåer bli rekere, klottere, stjerner, sterkere... Hvorfor gjør vi det? Er det god for oss eller ikke? Skal vi være lykkeligere etter disse endringer eller bli vi fornøyd for et øyeblikk, og det er det? Hun er lykke for oss?

Lust til å lykke er det som utvikler og beveger oss. Vi arbeider hardt for å få stipendium eller jobb. Vi ønsker at våre foreldre var støtte av oss. Kanstje alle mennesker vil å være sikte at de er nakk gode. Det er bedre hvis

Do not write
in this space

noen andre skal si det til oss - foreldre, venner, kolleger osv.

Uten den evige jekten på lykten skulle vi være de samme som vi var igår. Men endringer i våre karakterer, livstil eller oppførsel er ikke alltid for beste. Noen gang gjør vi feiler. Det som vi ønsker er ikke alltid det samme som vi trenger. Mange av oss blander disse to.

Det gode liv og lykten for meg er frihet til å gjøre det som jeg egentlig vil og å være produktiv samtidig. Jeg ønsker en ensomhet når jeg trenger. Men, for eksempel, min venninne - Guantao - vil ha sin mann, tre barn og fulltidsjobb. Hun har last til å gå på klubber om kvelden, og ha masse penger som hun aldri skal spende.

I mange tilfeller trenger vi å ofre noe for å oppnå lykten. Det er svært vanskelig å velge hva er det som vi må spare og hva er det som vi må ofre. Vi må finne ut hva er det som er mest nødvendig og viktigst og etterpå spare det for seg selv. Mange mennesker tror at når de lykkes ikke første gang, kan de stoppe og gåte om det. I forskjell med disse, de andre vet at alle gode ting er tre og prøver og prøver igjen. Når det gjelder strategi, må vi ikke være klokketysa. Vi kan ikke lykkes hvis vi gjør noen på samme måte igjen og igjen. Det er dum. Noen gang må vi forandre strategiet og prøve en gang til. Jeg mener at lykte kan oppnås på forskjellige måter, men noe av prinsippet er de samme for alle.